

PREDGOVOR

Ova knjiga donosi – prema sadašnjem stanju istraženosti – jedini cjelovito sačuvan glagoljski spomenik s otoka Raba. Riječ je o glagoljskom kodeksu kojemu smo prema sadržaju složili naslov *Libar od intrade, prošnje, magazina i fiti mostira sv. Frančiska prid Rabom*. Čuva se u Zbirci glagoljskih kodeksa Zadarske nadbiskupije u Arhivu Zadarske nadbiskupije pod signaturom 88. Bio je nepoznat sve do 2017., kada ga je, istražujući Arhiv Stolnoga kaptola sv. Stošije u Zadru, pronašao dr. sc. don Zdenko Dundović. Odmah je o otkriću obavijestio blagopokojnoga mons. dr. sc. Pavla Keru (1940. – 2018.), zaslužnoga istraživača i promicatelja glagoljaške baštine Zadarske nadbiskupije, koji je popisao i opisao sve glagoljske kodekse Zadarske nadbiskupije (2008., 2015.). Upravo je on 2010. godine pokrenuo objavu tih kodeksa u bibliotečnom nizu *Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae* Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru kojoj je bio dugogodišnji voditelj.¹ Gotovo svi u tom nizu pripadaju župama (parohijama, popovijama iliti plovanijama) Zadarske nadbiskupije i Ninske biskupije. Rapski pak kodeks pripadao je samostanu franjevaca trećoredaca glagoljaša sv. Frane na Komrčaru blizu zidina grada Raba. Stoga prostorno i sadržajno nije potpuno odgovarao bibliotečnomu nizu.

Dana 20. listopada 2017. Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru, Odjel za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i Udruga glagoljaša Zadar organizirali su u Zadru znanstveno-stručni skup *Svećenici glagoljaši i njihova ostavština*. U neslužbenom dijelu skupa prilikom konstruktivna i ugodna razgovora između mons. Pavla Kere i Tomislava Galovića dogovorena je suradnja o objavi glagoljskoga kodeksa *Libar od intrade* samostana sv. Frane na Rabu. U početku se mislilo da je u tom kodeksu riječ samo o „intradī“. Sam razgovor tekao je ovako. Najprije je mons. Kero spomenuo da je nedavno pronađen glagoljski kodeks koji je pripadao franjevcima trećoredcima glagoljašima s otoka Raba. Složili smo se da je posrijedi vrlo važan kodeks ne samo za redovničku i lokalnu povijest nego i za cjelokupnu povijest glagoljaštva. Mons. Kero istaknuo je da bi ga trebalo što prije objaviti, ne nužno u nizu *Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae*, na što smo mu predložili bibliotečni niz *Monumenta glagolitica Tertii ordinis regularis sancti Francisci in Croatia / Glagoljski spomenici Trećega samostanskog reda sv. Franje u Hrvatskoj* koji je pokrenula Provincija franjevaca trećoredaca glagoljaša.² Kodeks se u tom času nalazio na restauraciji u Zagrebu. Još istoga dana mons. Kero poslao je transliteraciju izvornika koju je načinila Sendi Kero, a trebalo ju

¹ O bibliotečnom nizu *Monumenta glagolitica Archidioecesis Iadertinae* v. BOBANOVIĆ 2015: 463–474.

² O bibliotečnom nizu *Monumenta glagolitica Tertii ordinis regularis sancti Francisci in Croatia / Glagoljski spomenici Trećega samostanskog reda sv. Franje u Hrvatskoj* v. BOTICA, GALOVIĆ, KUHAR, SUDEC 2013: 9–12.

je kolacionirati i eventualno korigirati. Još je mons. Kero dostavio strojopis svoga članka koji je krajem 2017. namjeravao objaviti u glasilu *Slovo rogovsko* koji uređuje i izdaje Udruga glagoljaša Zadar.³

Tri mjeseca kasnije, 16. siječnja 2018., zamolili smo mons. Keru da nam pripremi i pošalje skenirani izvornik kako bismo mogli početi s kolacioniranjem transliteriranoga izvornika, unositi korekturu, pisati uvodnu studiju, pripremati dodatne materijale za tisak. Dva mjeseca kasnije, 23. ožujka 2018., mons. Kero javio se elektroničkom poštom napisavši ovo:

„Profesore! Na sastanku s predstavnikom Povjerenstva za izdavaštvo Sveučilišta u Zadru dogovorili smo se da bi bilo najbolje da Libar od intrade iz Raba objavite neovisno o nama. Taj kodeks nije s područja Zadarske nadbiskupije, pa ga tako ne možemo objaviti u Monumenti. Ali, spremni smo dati svoj doprinos: skenirat ćemo kodeks o svom trošku i poslati Vam ga čim bude gotovo. Pozdrav. Don Pavao Kero.“

Dvadesetak dana kasnije, 10. travnja 2018., mons. Kero poslao nam je posredstvom Sandija Bralića (Grafikart d. o. o., Zadar) skenirane fotografije rapskoga glagoljskoga kodeksa pa se započelo s kolacioniranjem transliteriranoga, izradom kazala i pisanjem popratnih studija.

Knjiga *Libar od intrade, prošnje, magazina i fiti mostira sv. Frančiska prid Rabom (1753. – 1820.)* treća je u seriji povijesnih izvora *Monumenta glagolitica Tertii ordinis regularis sancti Francisci in Croatia / Glagoljski spomenici Trećega samostanskog reda sv. Franje u Hrvatskoj*.⁴ Odlučili smo ne zadirati mnogo u njezin izvorni naslov. Rapski su fratri glagoljaši s jedne strane kodeksa vodili svoj *libar od intrade*, odnosno *z ove strane hoće se pisati intrada i prošnja ča bude priijamati se u magazin*, a s druge što *oće se pisati čto bude roditi i čto se bude u magazin stavljati u magazin* i što *oće se pisati fiti od kuć i fiti od volov*. Ta su objašnjenja dala zapravo sam naslov. Izvorni smo navod samoga samostana – *mostir sv. Frančiska prid Rabom* – također ostavili jer ga je tako izgovarala samostanska obitelj i okolno stanovništvo. Godine u zgradama označavaju najstariji i najmlađi zapis u rečenom *Libru*.

Da je *Libar od intrade, prošnje, magazina i fiti mostira sv. Frančiska prid Rabom (1753. – 1820.)* ugledao svjetlo dana, svoj su obol uz priređivače dali mnogi. Najprije zahvaljujemo recenzentima akademiku Josipu Bratuliću, sveučilišnomu

³ KERO 2017: 4–11.

⁴ Prva je knjiga u nizu *Inventar samostana sv. Marije Magdalene u Portu na otoku Krku (1734. – 1878.)* fra Anđelka Badurine, a objavili su je 2013. Provincijalat franjevaca trećoredaca glagoljaša u Zagrebu i Glosa d. o. o. iz Rijeke uz potporu Općine Malinska-Dubašnica. Druga je *Knjige posinovljenja, novicijata i zavjetovanja franjevaca trećoredaca glagoljaša otoka Krka (1717. – 1914.)* Ivana Botice, Vinka Kovačića i Kristijana Kuhara, a objavili su je 2015. Provincija franjevaca trećoredaca glagoljaša i Staroslavenski institut u Zagrebu uz potporu Općine Malinska-Dubašnica i Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske.

profesoru u miru, prof. dr. sc. Željku Holjevcu, ravnatelju Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ u Zagrebu, i prof. dr. sc. Hrvoju Petriću, sveučilišnomu profesoru s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i članu suradniku HAZU, koji su pogledali kodeks. Prvi je recenzent ugledni istraživač glagoljaštva, a dvojica drugih ugledni su istraživači i sveučilišni profesori ranonovovjekovne povijesti. Hvala našoj profesorici Mirjani Matijević Sokol i našim kolegama prof. dr. sc. Marijanu Bradanoviću, Miroslavu Barunu, prof., i doc. dr. sc. Vinku Kovačiću te uvaženoj lektorici dr. sc. Tomislavi Bošnjak Botica i prevoditelju gosp. Edwardu Bosnaru. Fotografije korištene u ovom izdanju ustupio nam je fotograf gosp. Damir Krizmanić-Kriza na čemu mu velika hvala.

Potom srdačno zahvaljujmo nakladnicima: Filozofskomu fakultetu Sveučilišta u Zagrebu – FF-press-u i Provinciji franjevac trećoredaca glagoljaša sa sjedištem u Zagrebu na čelu s provincijskim ministrom fra Ivom Martinovićem (TOR). Napose veliko hvala gosp. Marku Marakoviću i gosp. Borisu Buiu, djelatnicima FF-pressa, na strpljivosti i ažurnomu pristupu u prijelomu i tisku.

Knjigu posvećujemo uspomeni na mons. dr. sc. don Pavla Keru (1940. – 2018.). Zaslužni je hrvatski glagoljaš i inicijator objave ovoga izdanja.

U Zagrebu 20. svibnja 2021.

Prireditelji